

Sprogpiloter fornyer undervisningen
i det nordiske, oplæg på
konferencen Ung i Norden, 2011

v. Lis Madsen, projektleder

- Fakta om sprogpiloterne
- Sprogpiloterens arbejde
- Fokus i projektet: Nabosprogs**didaktik**/
undervisning i nordisk stof
- Ny indsigt

NORDISKE SPROGPILOTER

Sprogpiloterne
kommer fra alle
nordiske lande
undtagen Grønland

- Projektet startede i 2007 som et pilotprojekt. Er nu en del af en treårig aftale om nordisk sprogundervisning: Nordisk Mål
- Sprogpioter er grundskolelærere, og mange er vejledere for lærerstuderende –målgruppen er praktikvejledere

Der er pt. uddannet 108 sprogpiloter på i alt 5 kurser

Afholdte kurser:

1. Schæffergården, november 2007
2. Hanaholmen, april 2008
3. Voksenåsen, oktober 2008
4. Lysebu, november 2009
5. Hanaholmen, marts 2010

Der er afholdt 2 konferencer, hvor alle piloter blev inviteret:

1. Lysebu, oktober 2008
2. Schæffergården, april 2010

Næste kursus er planlagt til marts 2012 på
Voksenåsen i Oslo.

Tilmelding www.sprogpiloter.dk

På et ugekursus uddannes sprogpiloterne til at undervise i nordiske sprog og nordisk kultur

Omdrejningspunktet er **didaktik**: Hvad, hvorfor og hvordan undervise i nabosprog – her adskiller projektet sig fra de fleste andre nordiske projekter/kurser – der primært har interesseret sig for nordisk litteratur eller nordiske sprog.

Et centralt spørgsmål: *Hvordan kan man tilrettelægge undervisning med et nordisk indhold, så det bliver relevant og interessant for eleverne?*

NORDISKE SPROGPILOTER

Dramapædagogik er et godt redskab i arbejdet med at forstå nordiske tekster, her udforskes en scene fra Et Dukkehjem

NORDISKE SPROGPILOTER

Helt ens		Næsten ens		Meget forskellige	
Dansk ord	Svensk ord	Dansk ord	Svensk ord	Dansk ord	Svensk ord
det	det	at	att	morsomt	roligt
var	var	skolen	skolan	jeres	ert
få	få	klasse	klass	godt	bra
brev	brev	børn	barn	vores	vår
vi	vi	spiller	spelar	hedder	heter
har	har	fodbold	fotboll	piger	flickor
i	i	ftvad	va	dreng	pojkar
klassen	klassen	I	ni	og	och
skriv	skriv	nær	nåre	sjovt	kul
snart	snart	til	till	i	på
svår	svår	os	oss	frikvarterene	rasterna
Sverige	Sverige	fra	från	laver	gör
		venner	vanne	hilsen	hälsningar
		ef	är		

Konferencerne er et vigtigt mødested for alle sprogpiloter.

På konferencerne afholder sprogpiloterne workshops, hvor erfaringer med undervisning med nordisk perspektiv præsenteres og diskuteres. Her foregår:

- netværksdannelse
- idéudvikling
- produktion af undervisningsforløb og undervisningsmaterialer
- erfaringsudveksling

NORDISKE SPROGPILOTER

Workshop fra
sprogpilotkonference,
hvor der arbejdes med
udvikling af nordisk
undervisningsmateri-
ale til indskolingen.

NORDISKE SPROGPILOTER

Sprogpiloter i en workshop om nordisk musik arbejder med "komposition" af musik og nordisk rap.

Sprogpiloterne:

- Er ambassadører for sprogpilotprojektet – fortæller til kolleger
- Inspirerer lærerstuderende til at arbejde med det nordiske stof
- Tilrettelægger undervisning med fokus på nordiske sprog og nordisk kultur
- Arrangerer nordiske uger på deres skoler
- Holder kurser for kolleger og lærere fra andre skoler
- Tilrettelægger brevveksling og besøg med elever
- Ect.

Sprogpiloternes succes skyldes måske, at det er lykkedes at:

- få fat i ildsjæle, som reelt fungerer som ambassadører
- ildsjælene er innovative og kreative lærere med mange forskellige kompetencer
- få etableret et velfungerende netværk, der løbende samarbejder på kryds og tværs (konferencerne spiller en afgørende rolle)
- få udviklet en funktionel og tidssvarende nabosprogsdidaktik
- vi har fået kommunikeret om projektet til omverdenen

NORDISKE SPROGPILOTTER

STATUS:

Et projekt med meget energi.

Mange nye ideer er i gang med at blive udviklet, fx en lytteforståelsesdidaktik.

Potentielle sprogpiloter står i kø til kursus 6.

Konference for læreruddannere på Voksenåsen, november 2010.

Nabosprogsundervisningens hvorfor , hvad og hvordan

- Hvorfor skal vi undervise i nabosprog/ nordiske sprog? (begrundelser)?
- Hvad er nabosprogsundervisning, definition?
- Hvad er *god* nabosprogsundervisning?
  - Hvad skal der undervises i?
  - Hvornår er det mest hensigtsmæssigt?
- Hvordan undervise i nabosprog?

Nabosprogsundervisningens potentialer

- Nabosprogsundervisning er en genvej til fremmedsprogsundervisning.
- Nabosprog giver nye muligheder for at arbejde med sproglig opmærksomhed
- Nabosprogskompetence giver mulighed for at kommunikere med nordboere på eget sprog –udvikler sproglig kompetence og udvider den sproglige horisont fra 5 mil. til 20 mil.
- Nabolandenes litteratur og kultur bliver tilgængelig på originalsproget
- Nabosprog og nabokultur giver mulighed for gennem ”det fremmede” at blive mere bevidst om eget sprog og egen kultur

Og udfordringerne...

Hvordan gør vi studerende interesserede i nabosprog?

Hvordan gør vi undervisningen meningsfuld og vedkommende for studerende?

God nabosprogsundervisning må være:

- Meningsfuld
- Personligt relevant
- Funktionel
- Sprogligt fokuseret
- Have fokus på såvel talt som skrevet nabosprog

Målet med nabosprogsundervisning er at udvikle receptive kompetencer, ikke produktive. Det handler om at lære *at forstå* talt og skrevet nabosprog.

Nabosprog er sprog, der er så beslægtede i forhold til syntaks, morfologi, udtale og leksikon, at personer fra nabolande uden større problemer kan kommunikere med hinanden ved brug af eget modersmål

Fremmedsprog er sprog, der ligger så langt fra en persons modersmål, at personen ikke umiddelbart forstår sproget.

Fremmedsprog dækker over alt fra sprog, der er beslægtet med en persons modersmål, til sprog, der ligger meget langt fra modersmålet

Hvordan står det til med undervisning og forståelse?

- Udredning angående sprog-forståelsen i Norden og den nationale opfølgning, 2005 (Lis Madsen)
- INS Internordisk sprogforståelse i en tid med ökad internationalisering 2003-2004 (Lars Olof Delsing og Katarina Lundin Åkesson)

- Elever og studerende er bedre til nabosprog, end de selv tror!
- Lytteforståelsen er udfordringen, men det går bedre, når eleverne/de studerende er i direkte kommunikation med en anden skandinaver – det personlige møde kan vise det
- Ser vi udelukkende på læseforståelse, klarer de sig væsentligt bedre
- Attituden er afgørende, hvordan kan vi gennem undervisning ændre elevernes attitude?

- Nabosprog er transparante – en didaktisk genvej til metasproglig bevidsthed og fremmedsprog
- Nabosprog giver nye muligheder for at arbejde med sproglig opmærksomhed i forbindelse med læseindlæring
- Nabosprog og nabokultur giver mulighed for gennem ”det fremmede” at blive mere bevidst om eget sprog og egen kultur

Hvad har vi fået øje på i løbet af projektet: Målet er udvikling af kommunikativ kompetence

Den kommunikative nabosprogskompetence:

- Sproglig plasticitet – at kunne indstille sit øre på noget, der lyder lidt anderledes, men stort set er det samme
- Et kendskab til udtaleforskelle mellem eget sprog og nabosproget (fx de almindeligste lydregler)
- Veludviklet lyttekompetence – fx lytte til genkendelige dele i sproget, herunder fornemmelse for mentalt at koble nabosprogets udtale med egen udtale gade/gata
- At kunne afkode nabosprogets prosodi, melodi og evt. stød
- Kendskab til talsystemet – for danskere en viden om, at de danske tal udgør en særlig udfordring
- Et vist kendskab til nabosprogets særgloser
- Kulturel forforståelse – ”forhandling” af forståelse af de kulturelle forskelle
- Transfer også til andre sprog – nogle engelske låneord i et skandinavisk sprog som ikke findes i et andet
- Positiv attitude

Indkredsning/udvikling af en særlig lytteforståelsesdidaktik:

Forståelse kræver en aktiv konstruktionsproces, hvor der fokuseres på såvel helhed som del, og hvor der trækkes på mange forskellige kompetencer:

- Nabosprogsstrategisk kompetence – kunne hæve sig over enkeltdele og lytte efter genkendelige elementer
- Fokus på sproglig kontekst og skabe mening igennem det, man allerede kan afkode/forstå
- Arbejde med transfer – fx opmærksomhed på fælles gloser

- Trække på allerede eksisterende sproglig kompetence og læseforståelseskompetence
- En sproglig bearbejdning med afsæt i ”ordafkodning” og med anvendelse af strategier fra den tidlige læseindlæring:
- Manipulere med lydene, så de kobles i en meningsskabende proces: aktivere den fonologiske bevidsthed og rette fokus mod lydene i nabosprogene
- Udnytte gættestrategier
- Udnytte kommunikative strategier

Eksempel på metoder:

- **Komparativ sprogiagttagelse** (oversættelser og original)
- Brevveksling i indskolingens som udgangspunkt for komparative sprogiagttagelser og sproglig udvikling, eksempel fra skolestartsprojekt i 90'erne
- Eleverne må **smage på nabosprogets lyde**, så de selv erfarer udtaleforskellene/lydene på nabosproget
- Selvstændigt udarbejde oversigt over **ligheder og forskelle** i skrift og udtale: grammatiske, morforlogiske, leksikalske...
- Arbejde med tekstskabning dialog om sprog og betydning
- Arbejde med kulturelle ligheder og forskelle, fx med afsæt i medietekster/-billeder

NORDISKE SPROGPILOTTER

Våren

Om våren er det masse sol
snøen smelter
snømannen dør
ute er det mye vind
bjørnen våkner
det gjør også frosk, grevling og
pinnsvin
om våren bliver det varmt
insektene våkner
fuglene synger og bygger reir

Foråret

Om foråret er der en masse sol
sneen smelter
snemanden dør
ude er der meget vind
bjørnen vågner
det gør frøen, grævlingen og
pindsvinet også
om foråret bliver det varmt
insekterne vågner
fuglede synger og bygger rede

En gang var alting inden i hvert
enkelt bogstav. Jeg rejste ind i N.
Jeg for vild i den mørke skov under
de to sylespidse fjelde og blev rund-
tosset i O, for der var ingen kanter.
Om sommeren mødte jeg Ragnhild.
Hun boede i buen på R. Jeg
købte en båd, og vi sejlede op til G.
Nu er jeg en gammel mand og har
bygget et hus af sne på toppen af E.

Louis Jensen

Æstetisk arbejde med nabosprogsdidaktik ud fra litterær ramme

- Pararbejde: Skriv en Louis Jensen- historie
  - om Island og islændinge
  - om Danmark og danskere
  - om Sverige og svenskere
  - om Finland og finner
  - om Norge og nordmænd
  - om Færøerne og færinger
  - om Grønland og grønlandere

Par- eller gruppearbejde, hvor der fx skrives Louis-Jensen-historier om:

- nordiske sprog med brug af gloser fra de andre sprog
- nordiske historiske begivenheder
- nordiske litterære figurer med intertekstuelle referencer til nordiske børne-, ungdoms- eller voksenlitterære klassikere

NORDISKE SPROGPILOTTER

Engang var Norden et rige
Norge, Sverige og Danmark var lige.
Kongen af Danmark bestemte det meste
Sverige drog sig ut fick vi berättet.
Norge ble senere allerbedst
For oljepenger holdt de i Danmark fest
Hvor der var masser af sprut.
Danskerne er så frie i sind
Men Pia vil ikke ha' de mørke ind
Men svensken sitter i sin djupa skog
Med Volvo, Villa och vovse han drog.
Tidligere var vi en union
Men er samlet igen af Øresundsbroen.

Hanaholmen, marts 2011